

Изложение от Националния съвет на Отечествения фронт до ЦК на БКП с предложение за структурни промени на организациите на циганското малцинство и за проблеми в управлението и дейността на театър „Рома“

София, [в края на 1948 г.]

Дейността на циганското малцинство започва непосредствено след 9-ти септември 1944 г. Тя се изразява в широко навлизане на циганите в редовете на партията и комитетите на Отечествения фронт.

През 1945 г. се изгражда общата културно-просветна организация на циганското малцинство за борба против фашизма и расизма. Тя изработва свои устав, който бива одобрен от Министерството на вътрешните работи. Тази организация се създаде стихийно и безпланово по инициативата на народния представител Шакир Махмуд Пашев и неговите приятели, които са били ръководители на циганско-малцинствена организация преди 9-ти септември 1944 г.

Самото създаване на организацията е положително, защото тя идва да задоволи крещящите нужди на циганите за просвета. Но още от самото начало тя не бе поставена здрави основи, липсваше каквато и да е връзка между нея и ОФ-комитетите. Това е причината, вследствие на което циганската организация поде една неправилна политика и работеше по своя циганска, малцинствена линия. Оставена на саморазвитие, без контрол на ОФ-комитетите и непосредствената тяхна помощ, организацията систематически боледуваше, без да си дава сметка какви са нейните възможности. Организацията в лицето на нейните ръководители потърси връзки с провинцията. Самостоятелно от 1946 г. до началото на 1948 г., тя организира около 90 просветни организации в по-големите градове и села, където имаше компактно циганско население. Но трябва да се отбележи, че Софийската организация, която се считаше за централно ръководство, нямаше обективни възможности и условия да движи и ръководи един институт от такъв голям мащаб. Въпреки това, на 02.05.1948 год., без сондиране мнението на Националния съвет на Отечествения фронт се проведе национална конференция на циганското малцинство в България, на която се избра централен инициативен комитет. Този новоизбран централен инициативен комитет от 35 члена беше един тежък бюрократичен апарат, който не вършеше никаква работа. Освен това, бюрото на централния инициативен комитет се занимаваше повече с разпавии и противоречия помежду си и се създадоха самата борба в малцинството,

отколкото в някаква полезна дейност. Тук ще трябва да отбележим, че в ръководството се оформиха и две течения:

а/ едно течение се оглавяваше от народния представител от Шакир Махмуд Пашев, който обедини около себе си всички еснафски настроени елементи, които одобряваха постъпките и решенията му безкритично.

б/ другото течение се водеше почти от млади комунисти, които не се съгласяваха с еснафските разбирания на народния представител Пашев и критикуваха безмилостно и без системно неговите деяния.

Интересно е обстоятелството, че др. Пашев, макар и член на партията, не може да се сработва с другарите си комунисти и не среща в тяхното лице опора и издръжка в провеждане решенията на малцинственото ръководство. По деянията на народния представител личи, че същият е получил главозамайване в следствие депутатския мандат и най-лошото е, че др. Пашев не вижда и не признава своите грешки „Аз съм безпогрешен“.

Ако направим равносметка на това дали дейността на циганското малцинство ще се подобри при условие, че ще се ликвидира с противоречията в ръководството, трябва да се отбележи, че при тази форма на организация и при тия методи на работа няма да се създаде систематичност и плановост в дейността им.

Като имахме предвид гореизложеното, давам следните препоръки:

1. Да се проведе реорганизация на централния инициативен комитет, като се образува комисия от циганското малцинство, която да се инструктира и ръководи на право от Националния комитет на Отечествения фронт.
2. Да бъдат премахвани околийските и градски комитети на културно-просветната организация на циганското малцинство и вместо тях да се образуват цигански комисии към съответните малцинствени комисии към градските комитети на Отечествения фронт.
3. За София реорганизацията да стане по следния начин: да се премахне градското ръководство на циганското малцинство и вместо него, към градския комитет на Отечествения фронт-

малцинствена комисия, да се образува комисия от представители на циганското малцинство. Към трите района на София – III, IV, V, които имат компактна маса цигани, да се изградят местни /низови/ културно-просветни организации, които се ръководят от съответните райони.

Централният цигански театър се създаде през 1947-1948 година по инициативата на културно-просветната организация на циганското малцинство, но самото изграждане първоначално не бе поставено на едни правилни основи и благодарение на това последният можа да претърпи пълен крах, както в ръководството, така и в административно отношение. Начело на театъра бяха застанали като ръководители народният представител Шакир Махмуд Пашев и неговият син Махмуд Пашев, като касиер, който и фактически ръководеше самия театър. Последният, при проверка на касата и отчетността на театъра бе начетен и предаден под отговорност за злоупотреба.

Самото създаване на театъра е едно добро начало, като културно-просветна и възпитателна дейност над циганите и за провеждане на малцинствената политика на Отечествения фронт.

След първия крах, който получи театърът се постави наново за неговата реорганизация и започване на работа. По желанието на самото малцинство, Националният съвет на Отечествения фронт, респективно малцинствената комисия свика обща конференция, на която се отчетоха всички положителни и отрицателни страни на старото ръководство и по предложение на представителите на малцинството бе избрано и одобрено новото ръководство на театър „Рома“, което фактически за сега ръководи театъра. При проверката, която бе насрочена от Националният съвет на Отечествения фронт, за да е провери как се справя новото ръководство на театъра се оказа, че последното се справя добре и е овладяло работата си, за което има съставен съответен протокол.

Конференцията реши, щото театър “Рома“ да бъде под покровителството и непосредствената контрола на малцинствената комисия при Националният съвет на Отечествения фронт във финансово и административно отношение, а под художествено оформяване към Комитета за наука, изкуство и култура.

Борбите, които се създадоха след образуването и избирането на новото ръководство произтекоха от следните причини:

1. Имаше едно надпреварване от страна на отделни личности като Шакир Махмуд Пашев и Махмуд Пашев и други приятели на горепосочените лица, за да наредят в ръководството на театъра, за да получават заплати. Това положение новият дирекционен съвет осъзна и отхвърли подобни предложения, правени за лични облаги, без да има нужда от такъв персонал на др. Пашев, който се противопостави на ръководството на театъра.
2. Старият финансов ръководител на театъра Йордан Арнаудов, имайки претенция за такъв ръководител и в новото ръководство, но който в последствие не бе приет от дирекционния съвет на театъра, се противопостави против ръководството и почна да групира група, начело с Шакир Пашев от недоволници, които бяха изхвърлени от театъра. Същият Арнаудов през времето 1947/48 година, като финансов ръководител на театъра, стават редица злоупотреби – умишлени и неумишлени, констатирани и в ревизионния протокол, за които той като финансов ръководител на театъра, не е сигнализирал пред отговорните финансови власти. Но същият, след като беше избран новият дирекционен съвет предяви искане за плащане по 15 000 лв.месечна заплата за извършена работа за периода от 1947/48 година. А от самите книжа няма нито един ред, който да е написан и да личи, че отговорният финансов ръководител има право да прави предявявания за плащане от театъра. Същият, след като му беше отказано да му бъде платено от дирекционния съвет и не му се отговори писмено, стана главният организатор за правене на редица изложения против новото ръководство на театъра и чрез народния представител Пашев, който му служеше като маша, провеждаше своята разложителна и пагубна дейност в театъра. Горепосоченото лице в момента се намира на работа в БК отдел при Министерство на индустрията.

Дал изложението:

Антон Антонов

